

ETYKA

Poziomy refleksji i metodologia
argumentacji

ks. dr Artur Aleksiejuk

ETYKA

Od greckiego słowa *ethos* – „obyczaj”,
„zwyczaj”.

**ETYKA – dyscyplina naukowa,
zajmująca się moralnością, teorią
moralności**

ETYKA – refleksja nad moralnością

POZIOMY REFLEKSJI ETYCZNEJ

- Etyka ogólna – nauka formułująca ogólne zasady moralności. Na ogół występuje jedna forma moralności (np. norma personalistyczna)
- Sąd sumienia – sądy etyczne są jednostkowe i dotyczą konkretnych sytuacji i działań. Sumienie w etyce jest **sądem praktycznym** człowieka. Sumienie jako rozum praktyczny ma za zadanie odnosić to, co jest ogólne do konkretnej sytuacji egzystencjalnej

Rozum teoretyczny – przechodzi od empirii do tego, co ogólne, do prawdy

Rozum praktyczny – wychodzi z tego, co ogólne, czyli od dobra w ogóle, i odnosi je do konkretnej sytuacji.

- Etyka stosowana – znajduje się między etyką ogólną a sędami sumienia.
- Na gruncie etyki stosowanej formułuje się normy odwołujące się do konkretnych dziedzin życia ocenianych moralnie,
- Etyka stosowana formułuje normy do pewnych dziedzin działania. Określa się ją także jako etykę praktyczną, gdyż stara się znaleźć rozwiązanie do konkretnych problemów,
- Etyka stosowana to filozoficzno-normatywne studium obejmujące systematyczną refleksję nad problemami moralnymi powstałymi w jakiejś dziedzinie życia.

RODZAJE ETYK STOSOWANYCH

- Bioetyka - problemy moralne na gruncie nauk biomedycznych
- Ekoetyka – dotyczy obowiązków moralnych w stosunku do środowiska naturalnego i traktowania zwierząt
- Etyka biznesu (etyka gospodarcza) - zajmuje się etycznym wymiarem działalności gospodarczej
- Etyka społeczna - podejmuje problematykę osoby ludzkiej, praw człowieka, genezy i istoty życia społecznego, podstawowych zasad etyczno-społecznych, porządku społecznego, społeczności pośrednich między jednostką a państwem, a ponadto problematykę rodziny, narodu i społeczności ludzkiej

- Etyka polityczna – refleksja nad moralnymi podstawami polityki, nad jej pozytywnymi celami i dopuszczalnymi środkami, w końcu nad pożądanymi sposobami zachowań ludzkich w polityce
- Etyka badań naukowych i pracy naukowej - zasady dobrej praktyki prowadzenia badań naukowych i ich publikacji oraz problemy z tym związane
- **Etyki zawodowe, np. etyka zawodu nauczyciela**

SPOSOBY BUDOWANIA ETYKI STOSOWANEJ

- Model zstępujący – wychodzi od zasad ogólnych, a kończy na zastosowaniu konkretnej normy w określonej sytuacji
 1. Ustalenie naczelnej normy moralności (np. należy szanować godność drugiej osoby)
 2. Sformułowanie norm szczegółowych (zastosowanie norm ogólnych) (np. sposobem na poszanowanie ludzkiej godności jest uratowanie jej życia)
 3. Sąd sumienia - odniesienie powyższych norm do konkretnych sytuacji (np. widzę tonącą osobę, więc powinienem jej pomóc)

- Model wstępujący - odchodzi problem z ustaleniem naczelnej normy moralności. Zaczynamy od precedensów / konkretnych sytuacji czyli sądów sumienia. Ten model jest najbardziej skomplikowany, jeśli nie mamy ani etyki ogólnej, ani stosowanej. Możemy opisać dany przypadek naszymi odczuciami czy za pomocą wiedzy ogólnej, nie mając jednak sformułowanych narzędzi / norm moralnych (etyka ogólna).
- Przykład:
 1. Konkretny przypadek (sąd sumienia) – Kain zabił Abela
 2. Zastosowanie (etyka stosowana) – na podstawie szczegółowych sądów i znalezieniu części wspólnych możemy stwierdzić, że wszystkie działania o charakterze zabójstwa w podobnych okolicznościach są moralnie złe

- Model koherentny – rozpoczynamy od podstawowych sądów sumienia. Budujemy hipotetyczną prawdę/normę moralną dla uzasadnienia tego sądu. Staramy się znaleźć najbardziej pasujące normy moralne dla danego sądu. Ogólne i konkretne zasady stanowią więc zespół hipotetycznych zasad, na podstawie których formułujemy sąd a potem konkretny model działania. Warunkiem koniecznym jest spójność sądów i hipotez z powszechnymi sądami.

Przykład:

1. Sąd sumienia (potoczny) - wszyscy ludzie zasługują na uczciwą zapłatę za prace,
2. Hipoteza I – Płaca powinna być równa dla każdego
3. Hipoteza II - Ludzie którzy pracują ciężiej lub na odpowiedzialnych stanowiskach zarabiają więcej